

Foto: Jonas Ekströmer / Scanpix

Regeringens skymf mot yttrandefriheten

Det är knappast en slump att regeringen väljer att bara gå fram med de förslag som begränsar yttrandefriheten, varnar Nils Funcke och Per Hultengård.

Inför en bestämmelse i tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) som signalerar till lagstiftaren att värna yttrandefriheten.

Det föreslog den statliga Yttrandefrihetskommittén för drygt ett år sedan.

Med en begränsningsregel skulle lagstiftaren ålägga sig själv restriktioner mot åtgärder som strider mot grundlagarnas ändamål. Enligt Yttrandefrihetskommittén skulle en sådan regel tydliggöra ett rättsläge som ansetts oklart.

I den lagrådsremiss som vi tagit del av och som nu cirkulerar internt inom regeringen finns ingen sådan bestämmelse. Remissen bevärdigar sig inte ens med att avfärda ett motiverat och välgrundat förslag.

Det är ingen slump. Regeringen väljer att endast gå fram med de förslag som i olika grad begränsar yttrandefriheten.

Ett av förslagen i remissen är att ta bort de "särskilda skäl" som i dag krävs för att väcka allmänt åtal för förtal. Det är en tydlig signal till åklagare och Justitiekanslern att samhället i större utsträckning än i dag ska göras enskildas sak till sin. Tanken på att annat än i särskilt samhällligt viktiga eller ömmande fall, till exempel när det gäller minderåriga, väcka allmänt åtal avvisades av Åklagarmyndigheten och JO i deras remissvar över Yttrandefrihetskommitténs betänkande. JK uttryckte stark skepsis och Advokatsamfundet krävde ytterligare överväganden med tanke på yttrandefrihetens betydelse. Sett i ett längre perspektiv öppnar förslaget för att den trend som nuvarande JK, Anna Skarhed, fullföljer genom att starkt värna yttrandefriheten kan komma att brytas i denna del.

Enligt lagrådsremissen bör möjligheten till kvittning av rättegångskostnaderna i tryck- och yttrandefrihetsmål behållas och förtydligas. Nyligen fälldes Sverige i Europadomstolen för dubbelbestraffning i skatteärenden. Kvittningsregeln får sägas strida än mer mot rättsmedvetandet eftersom det innebär att den som frias av domstolen paradoxalt nog ändå straffas genom att tvingas betala sina egna rättegångskostnader trots att det är motparten som väckt åtal. Detta strider mot regeln om så kallad oskuldspresumtion.

Regeringen framhåller att de två förslagen stärker skyddet för den personliga integriteten. Men förslaget om utökad åtalsrätt är tillkommet på en höft och bygger på okvalificerade gissningar. Någon genomgång och värdering av de fall JK drivit eller avvisat gjorde aldrig av Yttrandefrihetskommittén.

Vad gäller kvittningsregeln har den funnits länge i lagstiftningen. Men några egentliga motiv går inte att finna historiskt för denna ologiska konstruktion. Regeringen tillför verkligen inga.

De två förslagen får ses som en form av outtalad politisk kompromiss inom Yttrandefrihetskommittén. När de som förespråkade införandet av ett integritetsbrott inom TF och YGL:s tillämpningsområde röstades ned vädjade att de i vart fall skulle få med dessa två bestämmelser. Kommitténs majoritet accepterade detta. Nu ser vi resultatet: regeringen fick ett halmstrå och tog det. Riksdagen bör ta tillbaka det.

I lagrådsremissen finns flera andra förslag som påverkar yttrandefriheten negativt. Det gäller till exempel definitionen av när en skrift ska anses utgiven och skyddet för personer som lämnar uppgifter till utländska korrespondenter.

Regeringen föreslår vidare en grundlagsändring för att sanktionera de ändringar riksdagen – i strid med grundlagen – genomförde i kreditupplysningslagen för några år sedan. Här ser vi prov på hur regeringen först ser till att införa en bestämmelse i vanlig lag som drabbar anskaffarfriheten och i efterhand ändrar grundlagen.

Yttrandefrihetskommittén föreslog ett antal väl beredda förslag som i skiftande grad skulle stärka yttrandefriheten. Det gällde inte bara den ovan nämnda begränsningsregeln utan också en förstärkning av distributionsplikten. Så att Posten AB med flera inte ska kunna vägra distribuera skrifter på grund av deras innehåll.

Yttrandefrihetskommittén ville också åtgärda problemen med preskriptionsreglerna för så kallade artikeldatabaser, förtydliga den för yttrandefriheten så centrala databasregeln i YGL och stärka grundlagsskyddet för taltidningar. Kommittén föreslogs därtill tydligare regler för processen i tryck- och yttrandefrihetsmål och en rad andra smärre förbättringar.

Inte ett enda av dessa förslag tar regeringen fasta på. Detta trots att de är bättre underbyggda och motiverade än till exempel kvittningsregeln samt därtill framstår som angelägna.

Regeringen skriver i lagrådsremissen att den har för avsikt att tillsätta en ny utredning. Uppdraget är att utreda "vissa" av Yttrandefrihetskommitténs övriga förslag. Vad regeringen anser behöver utredas ännu en gång eller bli föremål för en fördjupad analys framgår inte.

Vi hoppas vi har fel men det är svårt att tränga undan farhågorna att regeringen kommer att göra samma selektiva och negativa urval som i lagrådsremissen.

NILS FUNCKE

är journalist och tidigare sekreterare i Yttrandefrihetskommittén

PER HULTENGÅRD

är VD för Tidningsutgivarna och tidigare expert i Yttrandefrihetskommittén

Publicerad 18 sep 2013 01:41

Adress till denna artikel:

<http://www.expressen.se/debatt/regeringens-skymf-mot-yttrandefriheten>